

ВИСНОВОК

щодо проектів законів про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо спрощення участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції (реєстр. № 11133 від 28 березня 2024 року), про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України та Кодексу адміністративного судочинства України щодо вдосконалення участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції (реєстр. № 11133-1 від 16 квітня 2024 року)

За дорученнями Голови Верховної Ради України від 01 квітня 2024 року та 18 квітня 2024 року відповідно Комітет з питань правової політики розглянув на своєму засіданні 01 травня 2024 року (протокол № 159) проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо спрощення участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції (реєстр. № 11133 від 28 березня 2024 року), поданий народним депутатом України Фріс І.П. та іншими народними депутатами України (далі – Законопроект за реєстр. № 11133), а також альтернативний проект Закону про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України та Кодексу адміністративного судочинства України щодо вдосконалення участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції (реєстр. № 11133-1 від 16 квітня 2024 року), поданий народним депутатом України Бабієм Р.В. (далі – Законопроект за реєстр. № 11133-1).

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту за реєстр. № 11133 його метою є вдосконалення регулювання питань організації судами участі осіб у судових засіданнях з розгляду господарських, цивільних та адміністративних справ у режимі відеоконференції шляхом усунення зайвої процесуальної перепони у вигляді необхідності постановлення ухвали про участь у відеоконференції всім складом суду під час колегіального розгляду справи.

Для досягнення зазначеної мети авторами Законопроекту за реєстр. № 11133 пропонується внести зміни до статті 197 Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України), статті 212 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) та статті 195 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України), якими передбачити, що суддя (суддя-доповідач) розглядає заяву про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції без повідомлення учасників справи.

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту за реєстр. № 11133-1 його метою є вдосконалення регулювання питань організації судами участі осіб

у судових засіданнях з розгляду господарських, цивільних та адміністративних справ у режимі відеоконференції.

Для досягнення зазначеної мети автором Законопроекту за реєстр. № 11133-1 пропонується викласти статтю 197 ГПК України, статтю 212 ЦПК України та статтю 195 КАС України у нових редакціях, зокрема, передбачити, що процесуальне судове рішення (ухвалу) за наслідками розгляду клопотання учасника справи про участь у судовому засіданні у режимі відеоконференції ухвалює суддя одноособово (суддя-доповідач під час колегіального розгляду справи); представники учасників справи також мають право брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції; під час дії воєнного чи надзвичайного стану свідку, перекладачу, спеціалісту, експерту судом може бути надана можливість брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів, в разі виникнення обставин, які зумовлюють загрозу життю, здоров'ю та безпеці учасників судового процесу.

Розглядаючи законопроекти, Комітет з питань правової політики виходить з такого.

Відповідно до частин першої-третьої статті 124 Конституції України правосуддя в Україні здійснюють виключно суди; делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються; юрисдикція судів поширюється на будь-який юридичний спір та будь-яке кримінальне обвинувачення.

Виключно законами України визначається судочинство (пункт 14 частини першої статті 92 Основного Закону України).

Статтею 197 ГПК України, статтею 212 ЦПК України та статтею 195 КАС України передбачено порядок проведення судового засідання в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду для учасників справи, а також положення про те, що свідок, перекладач, спеціаліст, експерт можуть брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції виключно в приміщенні суду.

Обома законопроектами запропоновано удосконалити цей порядок нормами про те, що процесуальне судове рішення (ухвалу) за наслідками розгляду клопотання учасника справи про участь у судовому засіданні у режимі відеоконференції ухвалює суддя одноособово (суддя-доповідач під час колегіального розгляду справи). Крім того, Законом за реєстр. № 11133-1 надається право представникам учасників справи, свідку, перекладачу, спеціалісту, експерту також брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України (далі – Управління) висловило низку зауважень до обох законопроектів. Зокрема, Управління звертає увагу на те, що незрозумілими є приписи щодо того, яке саме рішення щодо заяви про участь у судовому засіданні у режимі відеоконференції приймає суддя – чи може він відхилити таку заяву. Стосовно Законопроекту за

реєстр. № 11133-1 Управління зазначає про правову невизначеність щодо питання підтвердження особи учасника судового процесу.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини підтримує обидва законопроекти.

Обговоривши Законопроекти, Комітет вважає можливим прийняти Законопроект за реєстр. № 11133 за основу та в цілому, а також з метою вдосконалення його положень за доцільне викласти його в такій редакції:

«ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України та Кодексу адміністративного судочинства України щодо вдосконалення участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції

Верховна Рада України постановляє:

1. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) статтю 197 Господарського процесуального кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 48, ст. 436) викласти в такій редакції:

«Стаття 197. Участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції

1. Учасники справи, їх представники мають право брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду, в тому числі з використанням власних технічних засобів, за умови наявності у суді відповідної технічної можливості, про яку суд зазначає в ухвалі про відкриття провадження у справі, крім випадків, коли явка цього учасника справи в судове засідання визнана судом обов'язковою.

2. Учасник справи, його представник подає заяву про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду не пізніше ніж за п'ять днів до судового засідання. Копія заяви в той самий строк надсилається іншим учасникам справи.

3. Суддя (суддя-доповідач) розглядає заяву про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції без повідомлення учасників справи. За результатами розгляду заяви постановляється ухвала.

4. Учасники справи, їх представники беруть участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів та засобів електронної ідентифікації, що мають високий рівень довіри, відповідно до вимог законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги», у порядку, встановленому Положенням про Єдину судову інформаційно-комунікаційну систему та/або положеннями, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів).

5. У разі участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів, підтвердження особи учасника справи, його представника здійснюється з використанням засобів електронної ідентифікації, що мають високий рівень довіри, відповідно до вимог Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги», а в разі їх відсутності - у порядку, визначеному Законом України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» або Державною судовою адміністрацією України.

6. Ризики технічної неможливості участі у відеоконференції поза межами приміщення суду, переривання зв'язку тощо несе учасник справи, його представник, який подав відповідну заяву, окрім випадку коли суд не має технічної можливості забезпечити проведення судового засідання в режимі відеоконференції.

7. Суддя (суддя-доповідач) може постановити ухвалу про участь учасника справи, його представника у судовому засіданні в режимі відеоконференції у приміщенні суду, визначеного в ухвалі.

8. Свідок, перекладач, спеціаліст, експерт можуть брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції виключно в приміщенні суду.

9. У клопотанні про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції в приміщенні суду в обов'язковому порядку зазначається суд, в якому необхідно забезпечити її проведення. Таке клопотання може бути подано не пізніше як за п'ять днів до відповідного судового засідання.

10. Копія ухвали про участь особи у судовому засіданні в режимі відеоконференції у приміщенні суду негайно надсилається до суду, який зобов'язаний організувати її виконання, та особі, яка братиме участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції.

11. Суд, який забезпечує проведення відеоконференції, перевіряє явку і встановлює особи тих, хто з'явився, а також перевіряє повноваження представників.

12. Використовувані судом і учасниками судового процесу технічні засоби і технології мають забезпечувати належну якість зображення та звуку, а також інформаційну безпеку. Учасникам судового процесу має бути забезпечена можливість чути та бачити хід судового засідання, ставити запитання і отримувати відповіді, здійснювати інші процесуальні права та обов'язки.

13. Відеоконференція, в якій беруть участь учасники справи, їх представники фіксується судом, який розглядає справу, за допомогою технічних засобів відео- та звукозапису. Відео- та звукозапис відеоконференції долучається до матеріалів справи в порядку, визначеному Положенням про Єдину судову інформаційно- комунікаційну систему та/або положеннями, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів)»;

2) статтю 212 Цивільного процесуального кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 48, ст. 436) викласти в такій редакції:

«Стаття 212. Участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції»

1. Учасники справи, їх представники мають право брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду, в тому числі з використанням власних технічних засобів, за умови наявності у суді відповідної технічної можливості, про яку суд зазначає в ухвалі про відкриття провадження у справі, крім випадків, коли явка цього учасника справи в судове засідання визнана судом обов'язковою.

2. Учасник справи, його представник подає заяву про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду не пізніше ніж за п'ять днів до судового засідання. Копія заяви в той самий строк надсилається іншим учасникам справи.

3. Суддя (суддя-доповідач) розглядає заяву про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції без повідомлення учасників справи. За результатами розгляду заяви постановляється ухвала.

4. Учасники справи, їх представники беруть участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів та засобів електронної ідентифікації, що мають високий рівень довіри, відповідно до вимог законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги», у порядку, визначеному Положенням про Єдину судову інформаційно-комунікаційну систему та/або положеннями, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів).

5. У разі участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів, підтвердження особи учасника справи, його представника здійснюється з використанням засобів електронної ідентифікації, що мають високий рівень довіри, відповідно до вимог Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги», а в разі їх відсутності - у порядку, визначеному Законом України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» або Державною судовою адміністрацією України.

6. Ризики технічної неможливості участі у відеоконференції поза межами приміщення суду, переривання зв'язку тощо несе учасник справи, його представник, який подав відповідну заяву, окрім випадку коли суд не має технічної можливості забезпечити проведення судового засідання в режимі відеоконференції.

7. Суддя (суддя-доповідач) може постановити ухвалу про участь учасника справи, його представника у судовому засіданні в режимі відеоконференції в приміщенні суду, визначеного в ухвалі.

8. Свідок, перекладач, спеціаліст, експерт можуть брати участь в судовому засіданні в режимі відеоконференції виключно в приміщенні суду.

9. У клопотанні про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції в приміщенні суду в обов'язковому порядку зазначається суд, в якому необхідно забезпечити її проведення. Таке клопотання може бути подано не пізніше як за

п'ять днів до відповідного судового засідання.

10. Копія ухвали про участь особи у судовому засіданні в режимі відеоконференції в приміщенні суду негайно надсилається до суду, який зобов'язаний організувати її виконання, та особі, яка братиме участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції.

11. Суд, який забезпечує проведення відеоконференції, перевіряє явку і встановлює особи тих, хто з'явився, а також перевіряє повноваження представників.

12. Використовувані судом і учасниками судового процесу технічні засоби і технології мають забезпечувати належну якість зображення та звуку, а також інформаційну безпеку. Учасникам судового процесу має бути забезпечена можливість чути та бачити хід судового засідання, ставити запитання і отримувати відповіді, здійснювати інші процесуальні права та обов'язки.

13. Відеоконференція, у якій беруть участь учасники справи, їх представники фіксується судом, який розглядає справу, за допомогою технічних засобів відео- та звукозапису. Відео- та звукозапис відеоконференції долучаються до матеріалів справи в порядку, визначеному Положенням про Єдину судову інформаційно-комунікаційну систему та/або положеннями, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів).

14. Суд у порядку, передбаченому цією статтею, за власною ініціативою або за клопотанням учасника судового процесу, який тримається в установі попереднього ув'язнення або в установі виконання покарань, може постановити ухвалу про його участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції в приміщенні такої установи. При цьому дії, передбачені частиною дев'ятою цієї статті, здійснюються службовою особою такої установи»;

3) статтю 195 Кодексу адміністративного судочинства України (Відомості Верховної Ради України, 2017 р., № 48, ст. 436) викласти в такій редакції:

«Стаття 195. Участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції

1. Учасники справи, їх представники мають право брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду, в тому числі з використанням власних технічних засобів, за умови наявності у суді відповідної технічної можливості, про яку суд зазначає в ухвалі про відкриття провадження у справі, крім випадків, коли явка цього учасника справи в судові засідання визнана судом обов'язковою.

2. Учасник справи, його представник подає заяву про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду не пізніше ніж за п'ять днів до судового засідання. Копія заяви в той самий строк надсилається іншим учасникам справи.

3. Суддя (суддя-доповідач) розглядає заяву про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції без повідомлення учасників справи. За результатами розгляду заяви постановляється ухвала.

4. Учасники справи, їх представники беруть участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів та засобів електронної ідентифікації, що мають високий рівень довіри, відповідно до вимог законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги», у порядку, визначеному Положенням про Єдину судову інформаційно-комунікаційну систему та/або положеннями, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів).

5. У разі участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів, підтвердження особи учасника справи, його представника здійснюється з використанням засобів електронної ідентифікації, що мають високий рівень довіри, відповідно до вимог законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги», а в разі їх відсутності - у порядку, визначеному Законом України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» або Державною судовою адміністрацією України.

6. Ризики технічної неможливості участі у відеоконференції поза межами приміщення суду, переривання зв'язку тощо несе учасник справи, його представник, який подав відповідну заяву, окрім випадку коли суд не має технічної можливості забезпечити проведення судового засідання в режимі відеоконференції.

7. Суддя (суддя-доповідач) може постановити ухвалу про участь учасника справи, його представника у судовому засіданні в режимі відеоконференції в приміщенні суду, визначеного в ухвалі.

8. Свідок, перекладач, спеціаліст, експерт можуть брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції виключно в приміщенні суду.

Під час дії воєнного чи надзвичайного стану в разі виникнення обставин, які зумовлюють загрозу життю, здоров'ю та безпеці учасників судового процесу, суд може надати можливість зазначеним учасникам судового процесу взяти участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції поза межами приміщення суду з використанням власних технічних засобів. Підтвердження особи учасника судового процесу здійснюється з використанням засобів електронної ідентифікації, що мають високий рівень довіри, відповідно до вимог Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги», а в разі їх відсутності - у порядку, визначеному Законом України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» або Державною судовою адміністрацією України.

9. У клопотанні про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції в приміщенні суду в обов'язковому порядку зазначається суд, в якому необхідно забезпечити її проведення. Таке клопотання може бути подано не пізніше як за п'ять днів до відповідного судового засідання.

10. Копія ухвали про участь особи у судовому засіданні в режимі відеоконференції в приміщенні суду негайно надсилається до суду, який зобов'язаний організувати її виконання, та особі, яка братиме участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції.

11. Суд, який забезпечує проведення відеоконференції, перевіряє явку і встановлює особи тих, хто з'явився, а також перевіряє повноваження представників.

12. Використовувані судом і учасниками судового процесу технічні засоби і технології мають забезпечувати належну якість зображення та звуку, а також інформаційну безпеку. Учасникам судового процесу має бути забезпечена можливість чути та бачити хід судового засідання, ставити запитання і отримувати відповіді, здійснювати інші процесуальні права та обов'язки.

13. Відеоконференція, у якій беруть участь учасники справи, їх представники фіксується судом, який розглядає справу, за допомогою технічних засобів відео- та звукозапису. Відео- та звукозапис відеоконференції долучаються до матеріалів справи в порядку, визначеному Положенням про Єдину судову інформаційно-комунікаційну систему та/або положеннями, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів)».

2. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування».

Враховавши вищевикладене, відповідно до статей 93, 110, 111, 114 Регламенту Верховної Ради України Комітет з питань правової політики вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України включити до порядку денного одинадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання проекти законів про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо спрощення участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції (реєстр. № 11133 від 28 березня 2024 року), поданий народним депутатом України Фріс І.П. та іншими народними депутатами України, про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України та Кодексу адміністративного судочинства України щодо вдосконалення участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції (реєстр. № 11133-1 від 16 квітня 2024 року), поданий народним депутатом України Бабієм Р.В.

2. Рекомендувати Верховній Раді України за результатами розгляду в першому читанні проект Закону за реєстр. № 11133 прийняти за основу та в цілому в редакції, запропонованій Комітетом, а також у разі його прийняття як закону доручити Комітету разом з Головним юридичним управлінням Апарату Верховної Ради України здійснити редакційне та техніко-юридичне доопрацювання його тексту. У зв'язку з чим проект Закону за реєстр. № 11133-1 відхилити.

3. Доповідачем від Комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити голову підкомітету з

питань виконання рішень Європейського суду з прав людини та альтернативного розв'язання спорів Бабія Р.В.

Голова Комітету

Д.В. МАСЛОВ

